నేనూ - మామ - దున్నపోతు

గడ్డకింది చేను. దున్నపోతుల నాగలి. యాసంగి దున్నుకాలు. అప్పటికే దున్నుడు లేటయింది. వరినారు ముదిరిపోయింది. మా కొండయ మామ దున్నుతున్నడు. ఈమధ్య మాతాత ఎడ్లను అమ్మి దున్నపోతులను తెచ్చిండు. మామ దున్నుకుంటనే పాటవాడుతండు.

మా లస్మవ్వ సద్దిగట్టి నాతోపంపింది. నేను సొలుక్కుంట సొలుక్కుంట నాగలి దగ్గరికి పోయిన. సద్దిని ఒడ్డుమీద పెట్టిన. కాకులో కుక్కలో చుట్టుకుంటయని సద్దిమీద తట్టను బోర్లేసిన.

మామ సంగతి నాకు బాగా తెలుసుగదా! ఒకపని చేస్తుంటే ఇంకో చూపే ఉండదు. తొవ్వనడుత్తుంటే పక్కన ఎవరు పోతున్నరో చూడడు. ఎప్పుడూ నాటకాల ద్యాసనే! ఎప్పుడు ఏదో ఒక పాట గుయిగుయిమని పాడుతనే ఉంటడు.

"మామా..సద్దితెచ్చిన తిను." గట్టిగా చెప్పి ఎనక్కి మల్లిన.

నేను బడికి పోయే ఆగంలో ఉన్న. నాపిలుపు విన్నంకనే నారాకను గుర్తించినట్టున్నడు మామ. నాగలి ఆపి కేకవేసి పిలిచిండు. సీటిగొట్టి రమ్మన్నడు.

"నాకు పొద్దువోయింది. బడికిపోవాలె" అనుకుంటూ దగ్గరికి పోయిన. ఇంకోరోజు అయితే పిలిచినా విననట్టు ఉరుకుదుంటిని కానీ ఈరోజు రాత్రి గడీలో 'రుక్మాంగద' ఆట ఉంది.

మామది యమధర్మరాజు వేశం. ఆకారం రాగం పాత్రకు తగ్గట్టుంటయి. ఇవన్నీ చూసే బాలగౌడు పంతులు ఆ వేశాన్ని మామకు ఇచ్చిండు. ఈ ఆట ఆడటం ఇది రెండోసారి.

నేర్వంగనే మొదటిసారి ఆడినవిషయం తెలుసుగదా అప్పుడు రంగులకు మేకప్ సామానుకు పంతులు నేర్పినందుకు కొంతఖర్చయింది. ఆ ఖర్చు మొత్తం కొండయమామనే పెట్టుకున్నడు. ఆ బాకీతీరాలంటే ఇంకొక ఆటను టికెట్టుపెట్టి ఆడాలని మామనే ప్లానేసిండు.

"మొన్ననే ఆడినంగదా! అదేఆటను ఇప్పుడు టికెట్టుపెట్టి ఆడితే ఎవలు సూస్తరు" అని కొందరన్నరు. పైసలే రావాలె ఖర్చులే నిండాలని కాదు మామకు. ఎట్లయినా ఇంకొ ఆట ఆడాలని కోరిక.

'ఎందుకు రారు. మొన్న మంచిగ ఆడినంగదా. మస్తుమంది వస్తరు. ఎందరైనా రాని. వందరూపాయలచ్చినా చాలు ఖర్చులుపోతయి' అని అందరినీ ఒప్పించిండు మామ.

మామ భలే ఇకమాతులోడు. పుస్తకంలో లేకున్నా నాకొక వేశం గూడా పుట్టిచ్చిండు. అదీ ఈ రెండవ ఆటకే. మొన్న ఆట వేసినప్పుడు నాకు ఈ వేశం లేదు. ఇప్పుడు ఎందుకు ఇచ్చిండంటే మామకు సదువు సక్కగరాదని తెలుసుగదా. పాటలన్నీ నేనే సదివి వినిపియ్యాలె. అట్లా నోటికి యాదిజేసిండు మామ.

మామ పాత్ర పెద్దదిగదా. ఎప్పుడన్నా మధ్యలో పాట రాకుంటే నేనే పాట మొదలును అందియ్యాలె. నాకు ఒక ఏశం ఇస్తెనే వస్తా.! ఏశం లేకుంటే నేను రానని చెప్పిన. నేను లేకుంటే మామపని వట్టిదే! దెబ్బకు దిగివచ్చిండు. నా ఈడుకుతగిన వేశాలు లేకపోవడంతో చిత్రగుప్తునిపాత్రను కొత్తగా పెట్టిండు.

మామ వెంట నేను పెద్ద బుక్కు పట్టుకుని రావాలె. నాకు పాటలు లెవ్వు. రెండే రెండు మాటలు.

కొండయమామ 'చిత్రగుప్తా' అంటడు.

నేను 'మహాప్రభో' అనాలి.

'పాపులలెక్కలు సరిగ్గా రాస్తున్నావా' అంటడు మామ.

నేను 'రాస్తున్నాను ప్రభూ' అనాలి.

మామ 'బ్రహ్మలోకం వెళ్తున్నాను జాగ్రత్త' అంటాడు. నేను 'చిత్తం ప్రభూ' అనాలె.

అంతటితో నా పాత్ర అయిపోయినట్టే.

'ఏందిమామ రమ్మన్నవు". మాపద్ధతిలో సీటిగొడుతూనే అడిగిన.

కొండయమామ నాగలి ఆపిండు. ముల్లుకట్టెతో దున్నపోతుల ఈపులమీద టకటక కొడుతూ 'దీనిపేరు అబ్బుశెల్లి. దీనిపేరు బొబ్బలీరి' అన్నడు. ఒకటి మామూలుగా నిలబడింది. ఇంకొకటి మాత్రం కట్టె నడుంమీద పడంగనె చెంగున ఎగిరింది. వాటి పేర్లు ఎందుకు చెప్పిండో అర్థంకాలేదు.

'యమధర్మరాజు వాహనం దున్నపోతు. నేను ఈరోజు పోతును ఎక్కివస్త. నువ్వు పగ్గాలు పట్టుకుని ముందట నడువాలె. అచ్చం యమధర్మరాజు లెక్కనే వచ్చిండని జనంనోరు తెరువాలె." అడుగుదామనుకునే లోపునే తనే చెప్పిండు.

నాకు బలే గమ్మతనిపించింది. నిజంగా మామ ఆలోచనే వేరనుకున్న. నేను ముందుకు నడవబోతుంటే తనే చెప్పిండు. "రాత్రి నేను మేకప్‌మీద కూసుంటగదా! నువ్వే కొట్టంకాడికి పోయి పోతును కొట్టుకరావాలె. మెడకు, కాళ్లకు కొమ్ములకు దండలు కట్టాలె. ఈ అబ్బుశెల్లిగాడు సప్పుడైతే వట్టిగనే బెదురుతది. ఈ బొబ్బలీరిగాన్ని యాదికొద్ది కొట్టుకరావాలె." ఇంకోసారి పోతును సూపిస్తూ చెప్పిండు.

గట్లనేనని తలూపి బడికిపోయిన. ఆరోజు పొద్దంతా నాకు ఇవే ఆలోచనలు. పోతును ఎట్లా మేకప్ చెయ్యాలె! దండలు ఎక్కడెక్కడ కట్టాలె అని.

చిత్రగుప్తుని ఏశం నాకు కొత్తగ గదా. వాడు తెల్లగుంటడా నల్లగుంటడా అన్న అనుమానం గూడా వచ్చింది. మా తెలుగు సారును అడిగిన. ఆయిన కోపంగనే చెప్పిండో నిజంగనే చెప్పిండోగని 'నా మొఖం లెక్కుంటడు' అన్నడు.

సారు మొఖం అచ్చం బొగ్గులెక్కుంటది. నేను నిజమే అనుకున్న. బడి ఇడువంగనే ఇంటికి వచ్చిన. పాతది ఒకబొంత, మా బాపుది ఒకదోతి, చీర మడుత పెట్టుకున్న. పెరటి తోటలకు పోయిన. బంతిపూలు తెచ్చిన. నాకొకటి పోతుకొకటి రెండు దండలు గుచ్చిన.

కట్టెది కత్తి అట్టకిరీటం అంతకు మందురోజే తయారు జేసుకున్న. ఒక డబ్బాలో బండి ఇరుసుకు రాసే కందెనను నింపుకున్న. ఇవన్నీ ముల్లెగట్టుకుని స్టేజిదగ్గరికి పోయిన.

స్టేజి ఈసారి గడీల ఏసింద్రు. ఎందుకంటే చుట్టు గోడలున్నయి. పెద్ద పాటాకున్నది. టికెట్లు పెడుతున్నంగదా. దొంగతనంగా ఎవరికీ లోపలికి పోరాదు. పందిరివేసి పరుదాలు కడుతన్నరు. మా మ్యాల్లం కొత్తకొత్తగ కదా! మా పరుదాలన్నీ చీరలు, దోతులు, కప్పుకునే

దుప్పట్లే. వాళ్లనొకటి వీళ్లనొకటి అడుక్కచ్చినం. పెట్రమాక్సు లైట్లు మాత్రం కిరాయికి తెచ్చినం.

మామ నన్ను చూసి పోతును కొట్టుకురమ్మన్నట్టు సైగచేసిండు. నా ముల్లెను పరుదాల పక్కకు దాచిపెట్టి దొడ్డికాడికి పరుగుతీసిన. అప్పటికి చీకటిపడింది. రెండుపోతులు ఒక్కతీరే ఉన్నయి. ఏది ఏదో తెలుస్తలేదు. ఏదో ఒకటి అనుకుని ఒకదాని కొమ్ముకు పగ్గంబెట్టి గడీలకు తీసుకచ్చిన. స్టేజి వెనుక యాపచెట్టుకు కట్టేసిన. అక్కడ ఎలుతురు సరిగాలేదు. రెండే రెండు పెట్రమాక్స్‌లైట్లున్నయి. అవిగూడా స్టేజిముందటనే.

ఆ పోతు అబ్బశెల్లిగాడని చప్పుడు వింటే బెదిరిపోతదని నాకు తెలువది. ఎప్పుడు చూసినోళ్లకే దున్నపోతులను గుర్తుపట్టడం కష్టమైతది. అటువంటిది చీకట్ల నాకేంతెలుస్తది. ఎవరిమేకప్‌లో వాళ్లున్నరు. నేనేమో పోతును మేకప్ చేస్తున్న.

పోతుకు ఒక దండవేసిన. నేనొక దండవేసుకున్న. దానికి బొంతకప్పిన. నేనుదోతికట్టుకున్న. నాముఖానికి నల్ల రంగుపూసుకున్న. పోతుకొమ్ములకు జాజురుద్దిన. నేను కిరీటం పెట్టుకున్న. పోతుకాళ్లకు నులక తాళ్లుచుట్టిన.

అది అప్పటికే బుస్సుబుస్సు మంటుంది. ఎందుకైనా మంచిదని సందెడు గడ్డిని తెచ్చి ముందటవేసిన. అది గడ్డి పోస ముడుతలేదు.

ఆట మొదలయింది. రుక్మాంగుడనే వాడు రాజు. తన రాజ్యంలో అందరూ యాకాశి నోములు వ్రతాలు చెయ్యాలని రూలు పెడుతడు. ప్రజలంతా నోములు చేస్తరు. ఆ పుణ్యంతో అందరూ స్వర్గమే పోతరు. నరకానికి ఎవలూ పోరు.

యమధర్మరాజుకు నరకం మూతపడేట్టున్నదన్న భయం పట్టుకుంటది. వెంటనే బ్రహ్మదగ్గరకుపోయి మొరపెట్టుకుంటడు. బ్రహ్మ మాయరూపంతో వచ్చి వ్రతాలను నోములను బంగం జేత్తడు. అదీకథ.

ఆట మంచి మూమెంటుకచ్చింది. యముడి ఏశం రానేవచ్చింది. మామ నాకు సైగజేసిండు. నేను యాపచెట్టు దగ్గరినుంచి పోతును గుంజుకచ్చిన. మామ ఎక్కి కూసున్నడు. నేను పగ్గంబట్టుకుని ముందట నిలవడ్డ. పరుదాను పక్కకు జరిపిన. పగ్గంతో పోతును స్టేజిమీదికి గుంజిన. పోతు రెండడుగులు ముందుకేసి స్టేజి నడుమలకచ్చి బెదిరిబెదిరి సూత్తంది.

జనం గడి మొత్తం నిండింద్రు. మమ్ములను విచిత్రంగా చూస్తంద్రు. స్టేజిముందు కూసున్నోళ్లు 'అరే! నిజంగా యమధర్మరాజేరా' అంటంద్రు సప్పట్లుగొట్టి. కొండయమామ

ఉచ్చిపోయిండు. గదను తిప్పుకుంటా 'దక్షిణ దిక్పాలుడా... యమధర్మరాజునామడా' అని రాకడపాటను అందుకున్నడు.

అప్పుడే తబలా, తాళం మోగినయి. ఇగజూడు పోతుసంగతి. చెంగుమనిఎగిరింది. నాలుగు కాళ్లను లేపి రెండు దుంకులు దుంకింది. మామ కూసున్నోడు కూసున్నట్టె ఎనుకకు ఇరుసుకపడ్డడు. నా చేతుల పగ్గం ఉంది. నేను పోతును బలంగా గుంజిపట్టిన.

పోతు ఆగలేదు. ముందుకు దుంకి పరుగందుకుంది. నేను స్టేజికి పాతిన కట్టెను అందుకున్న. అప్పటి మందం పాతినదాయె. ఇరిగి కిందపడ్డది. నేను ముక్కు మూల్సుకునిపడ్డ. ముక్కూ మొకం కొట్టుకపోయింది. అయినా పగ్గం విడువలేదు. పోతు నన్ను గొర్రగొర్ర గుంజింది అప్పుడు పగ్గం ఇడిసిపెట్టిన.

పోతు మందిలకు ఉరికింది. బొబ్బలు కీకెలు. బెదిరి వెనక్కి తిరిగి స్టేజిమీదికి వచ్చింది. మేన్‌పరుదాల కొమ్ముపెట్టి చెలిపింది. స్టేజిమొత్తం పోతుమీదనే కూలింది. షాందిరికి షాందిరి ఎత్తుకుని ఎనుకవైపు పరుగుదీసింది. ఒకన్నిపట్టక ఒకడు జనం ఒక్కటే ఉరుకుడు.

ఎంతలేదన్నా ఇరువై ముప్పయి మందికి దెబ్బలు తాకినయి. మా అదృష్టం ఏంటిదంటే రెండు దిక్కుల పెట్టిన పెట్రమాక్సులైట్లను స్టేజికిపాతిన కట్టెలకు గాక కొద్ది దూరంగా కట్టెలుపాతి వాటికి కట్టినం. స్టేజి కట్టెలకే కడితే మొత్తం కాలిపోతుండె.

కొండయ మామనైతే వారం పదిరోజులు మంచంలోంచి లెవ్వలేదు. సచ్చిపోయినట్టే చేసిండు. బతుకనే బతుకడనుకున్నరు.

నాకు దెబ్బలేం తాకలేదు. అంత కత చేసింది నేనేగదా. తిడుతరని భయమయింది. నేను గూడా సచ్చిపోయినట్టేజేసిన. మామ లేసినంకనే లేసిన. ఆ వారం పది రోజులు మా రెండు ఇండ్లల్ల ఎసరు పెట్టలేదు. మూటికచ్చిన మాల్లెం ఇచ్చుకపోయింది.

మామ ఏమంటడోనని నాకు పుట్టెడు బయముంది. అందుకే మామకు దూరదూరమే ఉంటున్న.

ఒకనాడు నన్నుదగ్గరికి పిలిచిండు మామ.

"నాకు దెబ్బలు తాకినయనుకున్నావురా... తాకలేదు. యాక్షన్ చేసిన. లేకుంటే దెబ్బ తలిగినోళ్లు పంచాది పెట్టి జురుమాన దీత్తురు." అన్నడు.

'అమ్మ... కొండయమామా నువ్వు దండోనివి' అనుకున్న.